

Силабус дисципліни «Судово-бухгалтерська експертиза»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ D1 · 071 ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

072 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

120 годин · 4 кредити ЄКТС · 4 змістовних модулі

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Судово-бухгалтерська експертиза

Спеціальність: **D1 · 071** Облік і оподаткування · **072** Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Ступінь: Бакалавр / Фаховий молодший бакалавр

120

Годин

загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

відповідно до стандарту

4

Модулі

змістовних блоки курсу

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації в правовому та обліково-фінансовому контексті: виявлення ознак порушень, оцінка первинних документів, облікових реєстрів та фінансової звітності, формування обґрунтованих експертних висновків. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки аналітичних матеріалів, розрахункових робіт і рефератів. Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко викладати результати експертного дослідження, аргументовано обстоювати висновки, складати письмові висновки експерта-бухгалтера. Відповідальність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час групового аналізу кейсів із судово-слідчої практики. • аналізувати правову та облікову документацію справи; • виділяти ознаки порушень і систематизувати докази; • планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; • коректно спілкуватися з викладачами та учасниками процесу; • брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.	Фахові компетентності Розуміння сутності судово-бухгалтерської експертизи, її предмета, об'єктів та місця серед інших видів судових експертиз. Знання нормативно-правової бази у сфері судово-експертної діяльності в Україні, процесуального статусу експерта-бухгалтера, порядку призначення та проведення судово-бухгалтерської експертизи. Здатність досліджувати операції бухгалтерського обліку, податкового обліку та фінансової звітності з метою виявлення зловживань, встановлення матеріальних збитків, аналізу господарських операцій та надання обґрунтованого висновку за результатами дослідження. • визначати предмет, об'єкти та завдання судово-бухгалтерської експертизи; • застосовувати методи та прийоми документального і розрахункового дослідження; • досліджувати документи бухгалтерського обліку, оподаткування та звітності; • встановлювати ознаки зловживань і порушень у господарській діяльності; • складати висновок експерта-бухгалтера відповідно до процесуальних вимог.	Результати навчання Пояснювати сутність судово-бухгалтерської експертизи, її предмет, методи та процесуально-правові засади. Розрізняти судово-бухгалтерську експертизу від аудиту, ревізії та інших видів перевірок, обґрунтовувати їх відмінності в контексті доказової бази. Проводити дослідження первинних документів, облікових реєстрів, фінансової та податкової звітності; виявляти ознаки зловживань і порушень; розраховувати матеріальні збитки; складати письмовий висновок експерта за встановленими процесуальними вимогами. • розрізняти види судових експертиз і класифікувати їх; • визначати підстави та порядок призначення судово-бухгалтерської експертизи; • застосовувати методичні прийоми дослідження облікових документів; • виявляти фінансові порушення та розраховувати розмір шкоди; • складати та оформлювати висновок експерта-бухгалтера відповідно до законодавства.
---	---	---

Теоретико-правові засади судово-бухгалтерської експертизи

Тема 1.1

Поняття, предмет та об'єкти судово-бухгалтерської експертизи. Сутність і значення судово-бухгалтерської експертизи, її місце у системі судово-економічних експертиз, відмінності від аудиту та ревізії.

Тема 1.2

Нормативно-правове регулювання судово-експертної діяльності. Закон України «Про судову експертизу» (зі змінами 2022–2024 рр.), інструкції Міністерства юстиції, процесуальні кодекси.

Тема 1.3

Класифікація та процесуальний порядок призначення судових експертиз. Види та класифікація судових експертиз, підстави та порядок їх призначення, суб'єкти судово-експертної діяльності.

Тема 1.4

Правовий статус і повноваження експерта-бухгалтера. Права, обов'язки, відповідальність судового експерта, кваліфікаційні вимоги, атестація та підвищення кваліфікації.

Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи

Тема 2.1

Методи та прийоми судово-бухгалтерської експертизи. Розрахунково-аналітичні методи, прийоми документального контролю, нормативно-правова, формальна, арифметична та зустрічна перевірки.

Тема 2.2

Дослідження первинних документів та облікових регістрів. Перевірка достовірності та автентичності документів, встановлення підривок, дослідження регістрів синтетичного і аналітичного обліку.

Тема 2.3

Дослідження фінансової та податкової звітності. Перевірка відповідності звітних даних обліковим регістрам, виявлення перекирувань у фінансовій і податковій звітності, аналіз показників.

Тема 2.4

Встановлення матеріальних збитків та розрахунок шкоди. Методика розрахунку матеріальної шкоди, нестач, надлишків, визначення розміру збитків для цілей судового розгляду.

Дослідження окремих об'єктів бухгалтерського обліку

Тема 3.1

Експертне дослідження операцій з грошовими коштами та розрахунками. Перевірка касових операцій, розрахункових рахунків, дебіторської та кредиторської заборгованості.

Тема 3.2

Експертне дослідження операцій з товарно-матеріальними цінностями. Перевірка надходження, зберігання та витрачання ТМЦ, виявлення нестач і надлишків за інвентаризаційними матеріалами.

Тема 3.3

Дослідження операцій з основними засобами та нематеріальними активами. Перевірка обліку, оцінки, амортизації та вибуття основних засобів у контексті судово-слідчих матеріалів.

Тема 3.4

Дослідження фінансових операцій та операцій у сфері банківської діяльності та страхування. Особливості судово-бухгалтерської експертизи для спеціальності 072 (фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок).

Висновок експерта та організація експертної діяльності

Тема 4.1

Складання висновку експерта-бухгалтера.

Структура, зміст і вимоги до оформлення висновку; вступна, дослідницька та заключна частини; обов'язкові реквізити згідно з процесуальним законодавством.

Тема 4.2

Оцінка висновку експерта слідчим і судом. Допит експерта-бухгалтера у суді, надання пояснень щодо висновку, рецензування висновку, призначення повторної та додаткової експертизи.

Тема 4.3

Організація судово-експертної діяльності в Україні. Система установ судових експертиз Міністерства юстиції, МВС, СБУ та недержавні судово-експертні установи; координаційна рада при Мін'юсті.

Тема 4.4

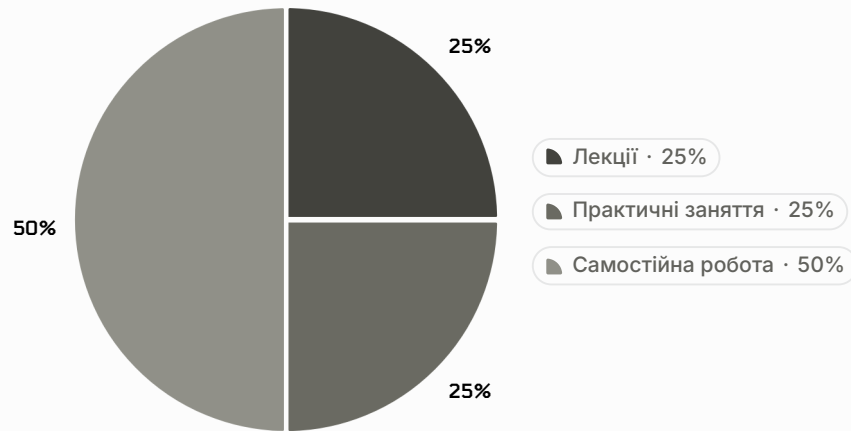
Особливості антикорупційної та фінансово-моніторингової експертизи. Судово-бухгалтерська експертиза у справах про корупцію, легалізацію доходів, ухилення від сплати податків та фінансові злочини.

Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Поняття та предмет СБЕ	2	2	4
	Тема 1.2 — Нормативно-правова база	2	2	4
	Тема 1.3 — Класифікація та призначення	2	2	4
	Тема 1.4 — Статус експерта-бухгалтера	2	2	4
Модуль 2	Тема 2.1 — Методи та прийоми СБЕ	2	2	4
	Тема 2.2 — Дослідження документів	2	2	4
	Тема 2.3 — Дослідження звітності	2	2	4
	Тема 2.4 — Розрахунок матеріальної шкоди	4	4	8
Модуль 3	Тема 3.1 — Грошові кошти та розрахунки	2	2	4
	Тема 3.2 — ТМЦ та інвентаризація	2	2	4
	Тема 3.3 — Основні засоби та НА	2	2	4
	Тема 3.4 — Фінансові операції (072)	2	2	4
Модуль 4	Тема 4.1 — Висновок експерта-бухгалтера	2	2	6
	Тема 4.2 — Оцінка висновку слідчим/судом	2	2	4
	Тема 4.3 — Організація експертної діяльності	2	2	4
	Тема 4.4 — Антикорупційна та фін.-мониторингова	2	2	6
Разом		34	34	68

 Загальний обсяг: **120 годин = 4 кредити ЄКТС**. Лекції — 30 год., практичні — 30 год., самостійна робота — 60 год. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою судово-бухгалтерської експертизи.

- **Лекції (30 год.):** подача ключового теоретичного матеріалу
- **Практичні (30 год.):** відпрацювання навичок, розв'язання задач, складання висновків
- **Самостійна робота (60 год.):** поглиблене вивчення, підготовка завдань

□ Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти навчаються самостійно досліджувати матеріали справ та формувати висновки.

Самостійна робота студентів

Опрацювання літератури та нормативних актів

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за навчальними посібниками з судово-бухгалтерської експертизи (Чудовець, Гуцаленко, Волкова та ін.), нормативно-правовими актами (Закон України «Про судову експертизу» зі змінами 2022–2024 рр., КПК, ЦПК, ГПК України, Інструкція Мін'юсту), науковими статтями у фахових виданнях. Студент має вміти конспектувати ключові положення, виділяти головні поняття та аналізувати процесуальний порядок призначення і проведення судово-бухгалтерської експертизи.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: Міністерства юстиції України (minjust.gov.ua), Верховної Ради України (zakon.rada.gov.ua), Державної служби статистики (ukrstat.gov.ua), НАБУ (nabu.gov.ua), НАЗК (nazk.gov.ua), Державної фіскальної служби (tax.gov.ua). Аналіз актуальних судових рішень у реєстрі судових рішень (reyestr.court.gov.ua), пошук актуальної інформації для навчальних завдань. Результат — розвиток навичок роботи з офіційними джерелами.

Індивідуальні завдання

Виконання практичних завдань з дослідження первинних документів та облікових регістрів на предмет виявлення порушень; аналітичних завдань щодо розрахунку матеріальної шкоди та складання фрагментів висновку експерта-бухгалтера; творчих завдань — підготовка аналітичних записок, рефератів та міні-досліджень з актуальних питань судово-бухгалтерської практики. Очікуваний результат — уміння застосовувати теорію на практиці, складати обґрунтовані висновки.

Підготовка до занять та контролю

Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання умов задач із дослідження документів та розрахунку збитків, повторення теоретичного матеріалу; підготовка до тестувань через вивчення ключових термінів, визначень і нормативних положень; підготовка до контрольних робіт за кожним змістовним модулем через систематизацію знань та розв'язання типових задач. Очікуваний результат — впевнена орієнтація у процесуальних та методичних вимогах до судово-бухгалтерської експертизи.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналіз документів, розрахункові та аналітичні вправи за темами змістовного модуля, складання фрагментів висновку експерта. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

2

Проміжний контроль

Модульна контрольна робота або самостійна робота — комплексне завдання, яке охоплює теми змістовних модулів (теоретичні питання, дослідження документів, розрахунок збитків, складання висновку). Оцінюються повнота відповіді, правильність розрахунків та відповідність висновку процесуальним вимогам.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — письмова (тестові завдання + практичне завдання з аналізу документів та складання фрагменту висновку). Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до 100-бальної системи з переведенням у національну шкалу та ЄКТС.

Методи викладання

Підходи до навчання

Викладання дисципліни «Судово-бухгалтерська експертиза» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері обліку, оподаткування та фінансів. Такий підхід сприяє глибшому розумінню процесуально-правових засад, розвитку аналітичного мислення та вмінню складати обґрунтовані висновки за результатами дослідження облікових документів.

Лекції Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із судово-слідчої практики; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.	Кейс-стаді Аналіз реальних матеріалів судових справ; студенти досліджують облікові документи, виявляють ознаки порушень і складають фрагменти висновку експерта-бухгалтера.	Практичні задачі Розрахункові вправи (визначення розміру нестачі, шкоди, аналіз руху ТМЦ, перевірка касових операцій); відпрацювання алгоритмів проведення судово-бухгалтерського дослідження.
Дискусії Обговорення актуальних питань судово-бухгалтерської практики в Україні (антикорупційна експертиза, фінансовий моніторинг, ухилення від оподаткування); розвиток критичного мислення та аргументації.	Робота з нормативними документами Опрацювання Закону України «Про судову експертизу», КПК, ЦПК, ГПК, Інструкції Міністерства юстиції; формування навичок роботи з процесуально-правовою базою судово-бухгалтерської експертизи.	Самостійне дослідження Підготовка аналітичних записок, рефератів і презентацій за обраною темою; робота з реєстром судових рішень і базами даних судово-експертних установ; розвиток навичок самостійного аналізу.
Тестування та опитування Перевірка рівня засвоєння матеріалу після кожної теми; формування навичок чіткого та лаконічного формулювання відповідей на питання судово-бухгалтерської експертизи.		
 Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійними програмами спеціальностей 071 «Облік і оподаткування» та 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».		

Рекомендована література та ресурси

Основна навчальна та наукова література (2022–2024)

1. Чудовець В. В. Судово-бухгалтерська експертиза : електронний посібник. — Луцьк : ЛНТУ, 2024. — URL: <https://elib.lntu.edu.ua/>
2. Непран А. В., Шевченко І. Ю. (ред.) Економіка підприємства : підручник. У 3 т. — Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2024.
3. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник. — Житомир : Університет «Полісся», 2024. — 317 с.
4. Степасюк Л. М., Якимовська А. В. Методичні вказівки для виконання практичних завдань (судово-бухгалтерська тематика). — Київ : НУБіП України, 2024.
5. Шубала О. М., Рудь Н. Т., Дзямулич М. І. Економіка та управління: курс магістра : навч. посіб. — Луцьк : Надстир'я, 2024. — 344 с.
6. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «30 років Закону України "Про судову експертизу": сучасний стан та перспективи вдосконалення». — Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. — 340 с.
7. Кудінова А. В., Кулага І. В., Лопух К. В. Основи економічних знань : навч. посіб. — Київ : ВЦ «Академія», 2023. — 208 с.
8. Петруня Ю. Є., Задоя А. О. Економіка: базовий курс : навч. посіб. [Електронне видання]. 6-те вид. — Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. — 265 с.
9. Особливості судово-бухгалтерської експертизи та окремі питання її нормативно-правового регулювання // Вісник ЛТЕУ. Економічні науки. — 2022. — № 67. — DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-67-02>
10. Ковальська Л. Л., Кривов'язюк І. В. (ред.) Економіка підприємства : підручник. — Київ : Кондор, 2022. — 720 с.
11. Чередніченко О. О., Мірзоєва Т. В., Степасюк Л. М., Томашевська О. А. Економіка розвитку : навч. посіб. — Київ : Компрінт, 2022. — 405 с.
12. Юшчишина Л. О. Управління ресурсами та витратами: курс лекцій. — Луцьк : Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. — 103 с.
13. Якименко І. Л., Петрашко Л. П. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти : підручник. — Київ : НУХТ, 2022. — 337 с.

Нормативно-правові акти

1. Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 № 4038-XII (зі змінами, станом на 2024 р.). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про судову експертизу"» від 03.11.2022 № 2716-IX (набрав чинності 01.01.2023). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2716-20>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України (зі змінами на 2024 р.). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
4. Цивільний процесуальний кодекс України (зі змінами на 2024 р.). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
5. Господарський процесуальний кодекс України (зі змінами на 2024 р.). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
6. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (зі змінами). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>
7. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (чинна редакція зі змінами). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
8. Кримінальний кодекс України (зі змінами на 01.01.2024 р.). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Інтернет-ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. — URL: <https://minjust.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
4. Державна служба статистики України. — URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Національного антикорупційного бюро України (НАБУ). — URL: <https://nabu.gov.ua/>
6. Офіційний сайт НАЗК. — URL: <https://nazk.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Державної податкової служби України. — URL: <https://tax.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Національного банку України. — URL: <https://bank.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. — URL: <https://www.sdfm.gov.ua/>
10. Журнал «Економіка та суспільство» (електронне видання). — URL: <https://economyandsociety.in.ua/>